

ראש הממשלה

ירושלים, כ"ט בחשוון תשי"ט
10 בנובמבר 1958

לכבוד
הרב הראשי לישראל
מר יצחק הלוי הרצוג
ירושלים -

שלום וברכה,

לצערי הרב לא יכולתי להיפגש מידי לענות למכתבך מיום

י"ג מרחשוון תשי"ט.

הצטערתי צער רב לשמוע כי אינך בקו הבריאות, ולפני הכל

אני רוצה לאחל לך החלמה מהירה ושלמה.

ואשר לבחורי הישיבה, הדבר, נדמה לי, אינו כה פשוט. כשפטרתי

לפני עשר שנים בחורי הישיבה משרות בצבא היה מספרם מועט וגם, כפי שנאמר לי אז,

היתה זו הארץ היחידה, שבה נשארו לומדי תורה לשמה, אם כי עלי לציין בשמחה כי בחורי

הישיבה לקחו חלק במלחמה על הגנת ירושלים כשאר צעירי ירושלים. המצב מאז נשתנה.

בחורי הישיבות רבו. איני יודע אם יש יסוד לאשמה כי יש כאלה שהולכים לישיבה לשם

השתמטות. אני רוצה להניח כי אין לטענה זו שחר. אבל אין ספק כי במשך הזמן רבו

בחורי הישיבה, ומספרם הגיע לאלפים. בארצות נכר אין הגויים נזקקים למגיני ישראל.

פה כולנו יהודים, ובטחוננו תלוי אך ורק בנו; וזוהי קודם כל שאלה מוסרית גדולה

אם ראוי הדבר, שכן אמא פלובנית ייהרג להגנת המולדת, ובן אמא אלמונית ישב בהדרג

ולומד בבטחה, כשרוב צעירי ישראל מחרפים בפשם למות.

אני לא אעיש לבוא אליך בהלכה מפורשת של הרמב"ם, כי במלחמת-

מצוה הכל יוצאים, אפילו חתן מחדרו וכלה מחופתה, כי אמתה, כמובן מאליו, בקי בהלכה

יותר ממני, אבל נראה לי כי במדינת ישראל "תורת הקשת" היא חלק מהתורה, ולא יתכן

שאלפי צעירים לא יהיו מסוגלים לאחוז בנשק ביום פקודה. אין גם להתעלם מהאפשרות,

כי ירושלים, חלילה, תנותק ותותקף על ידי אויב, ומאות צעירים לא יהיו מסוגלים להגן

על עצמם ועל חבריהם והוריהם ועל עיר הקודש. והוא הדין במרכזים אחרים של הישיבות.

/ולכן

ולכן הצעת (לא הוריתי, אלא הצעתי) שבני הישיבה המקדישים כל

חיייהם ללמוד התורה - ילכו לאיכוזים בסיסיים של שלושה חדשים, ואחרים - ישרתו בצבא ככל צעיר בישראל. דבר זה הצעתי לחברי הכנסת של אגודת ישראל, והמנהל הכללי של משרד הבטחון הציע זאת לכמה מראשי הישיבות.

אסור לשכוח שאין אנו ממשיכים פה חיי הגלגת, ותלויים בחסדי זרים, ובמשיך לנהוג כעם הסמוך לשלחן אחרים. אנו עומדים בדשות עצמנו, ועול הבטחון מוטל עלינו בעצמנו. זוהי זכות גדולה שזכינו לה אחרי מאות בשנים. וזכות זו מחייבת לדעתי כל צעיר בישראל.

איני יכול למצוא בתורה או בנביאים או בכתובים, שלומדי תורה היו פטורים מהגנת המולדת, ויש לזכור שהתנאים בימינו השתנו: אף פעם לא היינו מוקפים מכל העברים אויבים הרוצים להכחידנו, ואמצעי הלחימה בימינו אינם כאמצעי הלחימה בימי בית ראשון או שני. עכשיו זוהי תורה מורכבת הדורשת אימון רב.

איני יכול להסכים בשום אופן לדברין ש"בגלל בהורי הישיבות הגענו עד הלום". לא הם בנו את הארץ, לא הם חרפו בפשט למות על עצמאותה (אם כי כמה מהם עשו זאת), ואין להם זכויות סיוודות, שאין ליהודים אחרים. חז"ל אמרו: גדול הניהנה מיגיע כפיו יותר מירא שמים, ואין בשרות הצבאי בכדי למעט לימוד התורה; ובישראל העצמאית אין התורה שלמה אם אינה כוללת גם תורת הגנת העם והמולדת. בלי קיום עם ישראל - לא תהיה תורה, ופיקוח נפש האומה קודם לכל. ודווקא מי שמכבד לומדי תורה (ואני סעיז להגיד שאני אחד מהם) ורוצה ביקרם, צריך לדאוג, שהם לא יתבדלו מהמחנה ולא יפסרו עצמם מהחובה הקדושה ביותר - החובה להגן על הוריהם, קרוביהם, ישובם ועמם.

ואני מבקש כמך להשפיע על ראשי הישיבות, שהם בעצמם ידרשו, לפחות, אימון בסיסי של כל בהורי הישיבה לשלושה חדשים.

ושוב אני מאחל לך כל טוב ובריאות שלמה.

בהוקרה ובידידות,

ד. בן-גוריון
2.3/2/20

למכובדי היקר והנעלה
מר דוד כן-בוריון הי"ו,
ראש ממשלת ישראל ושר הכטחון,
עיה"ק ירושלים ת"ו.

אישי ראש הממשלה

בחרדתי עמוקות ולכי נשבר בקרבי לזוכה השמועה כי נתעוררה כוונה
להכניס שנויים בטעמו הקיים של תלמידי-הישיבות, שביוסס נדחה כל עוד
הם יושבים באצרות בית ה' ומקדישים את ימיהם לתורה, ומצאתי לי לחובה
לנוא לפני כב' בדברים הבאים:

זכויות הסטוריות, שנדלן עד שמי רזם, נפל בחבלו של כב' להחזיר
תפארת החרות והפרדת לישראל ולכוונן ממלכתו-העצמאית במכורתו. נתקיים
בכב' "ויהי דוד לכל דרכיו משכיל". בטוחני שכב' ראה יותר מאשר פיסה
אחר את נפלאות הבורא ונסיו הנלווים, אשר חפפו בשטח המדיני ועל שדות
הקרב, אשר מהם ועל ידם הבענו עד היום.

זכינו בע"ה לפלא הנשגב הזה, שמתוכו נשמע גם פעמי באולתנו כפי
שהובטח לנו ע"י נביאינו, מסורתנו ומורשתנו. אבל לא זכינו, שמיליוני
אחים ואחיות מאירופה ישישו אתנו משוב בשמחתנו זו. אלה הושמדו בחמת-
פתנים, הדרסה העטרה ונאות-יעקב בארצנו בארץ-בגלות-אירופה, אולם במוחם
צוה לנו את החיים, חיי-עם, לבנות את הנשמות ולהקים את ההריונות בחומר
וכרוח.

ידוע ידע אותו רשע ימ"ש, כשם שידעו רבים שקדמו לו, כי נשמתה של
אומה זו היא רוחה, הצפונה וטמונה בספרי הקלש ובתורה הכתובה והמסורה,
ולכן התנכל לגוילי הספרים עוד טרם שפגע בגופות האנשים. לאסוננו ולהזדוננו
הוא בא על תאותו זו, ועם תום המלחמה נתברר, כי לזקינו כפלים: בגוף
וברוח, ויחד עם חורבן קהלות ישראל טפו תמו כל מרכזי התורה המפוארים
בגולה זו. ואירופה ערש-הישיבות, חרבה גם מכחינת התורה, יודעיה ולומדיה.

אולם חסדי ה' לא תטנו ולא כלו רחמינו: ארצנו, שהועדה והתיצבה כמקום
כנוס לבדחי ישראל ולשיירי הטבח באירופה - קלטה בסדה יתירה גם את שרידי
תלמידי-הישיבות וראשיהן. אלה, אחד מעיר ולא שנים משפחה - באו והקימו

כאן מחדש את סוכת-הישיבות, שנחרבה באירופה. כתוצאה מכך זכתה ארצנו הק' וזכינו אנו, שהתורה חזרה לאכסניה שלה, למקומה הטבעי. ומכחינה זו הגיעה להיות מרכז התורה, שאין בדומה לו בעולם כולו, דבר שלא זכינו בהרבה ששחים אחרים.

בטוחני, שדבר זה היה לפני עיני כב' לפני כעשר שנים בשעה שהעניק לתלמידי-הישיבות את מעמד המיוחד לגבי הגיוס. הענקת חיבה זו הזכיחה לכולנו הוקרתו והכרתו בשארית התורה בציון וחשיבותה במערכת חיינו החדשים במדינתנו החדשה-ישנה.

והנה בא העשור הראשון למדינה והביא שבי גולה מתפוצות שונות למולדתם. מאות אלפי אחים (כ"י) חזרו ובאו אלינו מהם גם סאצות המזרח, רובם אסונים עלי רוח ישראל סבא, שומרי מסורת ומורשת אבות, אבל אלה הביאו עמם גם את הנשורה המדכאה כי חרבן-התורה, שפשה באירופה לא פסח על ארצות אלו, אם כי סתוך גורמים שונים, והנה בחסדי ה' נקלטו מתי-סעט ביחס, מבני-העולים האלה בישיבות, אשר מהם יחד ומהם פינה, שיחזרו את עטרת התורה ליהדות המזרח, זו שנדוליה האירו בתורתם ארץ ומלואה מאות בשנים. ואם בכל עת וזמן גדולה ועזה חרדתנו לקיום הישיבות בישראל, בדימותן ובצלמן, אשר קבעו להן הראשונים - על עכו"כ בשעה טרופה זו.

למעשה הרקע לענין זה הוא הרבה יותר עמוק ורחב: חובה מוטלת על העם היושב בציון תחת שמי חיי עצמאות להעניק לבני-הישיבות אשר הופקדו לשמור על נכסי-הרוח של האומה (והם עושים את זאת במסירות נפש ובהקרבה לא ישוערו במצב כלכלי כבד מנשוא שלא יתואר בדברים) - שחרור סכל חובת גיוס כל דהו, כל עוד הם יושבים באהלה של תורה. כי אף הם מבני-העולים ועומדים הם על בטחונה של תורת ישראל ומורשתו, אשר בהן תפארתו ובגללן הבענו עד היום. אלה כאלה שומרים המה על קניניה היסודיים של האומה, שהם תורת ישראל וארץ ישראל.

בטוחני, שכולנו סאמינים אמונה שלמה ובלתי פעורערת, כי קול התורה, הנוקע ועולה מהיכלי התורה וממתיבתות הקודש, הנו תריס בפני ידי עשיו וישמעאל, החורשים עלינו מזימות רשע ורצח, וקרבת אלקים החופפת על היכלי קודש אלה מחזקת את ידי המגינים היקרים, והם הם יפילו תחינה על שלומנו ועל בצחוננו.

אני בא, איפוא, לפני כב' בלב רועד, אולם בבטחון, כי כב', אשר התרוסם לספירות כלל ישראליות בהעניק לתלמידי-הישיבות את מעמד המיוחד לגבי הגיוס יוסיף להראות את חיבתו והוקרתו לבני-התורה, ולא יחול שום שנוי במעמד זה, אף כמלוא ניסו.

לבי סלא תקוה, כי כב' יבין לרוחי הנדכא, אשר הבהילנו לבוא
במכתבי הארוך הזה, לעת חולשה ורפיון-כח, ונעם ה' יהא חופף על כב'
להעטר לבקשתי.

ונותן התורה ישמור את כב' וינצרבו סכל צער ונזק ויהא ימיו
טאה ועשרים שנות חיים טובים כולן קודש להרים את נזר מדינתנו בקדוש.

בברכת התורה והארץ
ובהוקרה עמוקה,

ינחק אייזיק הלוי הרצונ.